

Roll No.

E-3511

M. A. (Final) EXAMINATION, 2021

SANSKRIT

Paper Tenth

(भाषाकौशलम्)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 100

सूचना : सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः ।

इकाई—I

1. कमप्येकं विषयमधिकृत्य संस्कृतमाध्यमेनैव निबन्धो लेख्यः— 25

(i) जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी ।

(ii) मम प्रियकविः ।

(iii) संस्कृतभाषाया महत्त्वम् ।

P. T. O.

(iv) राष्ट्रिया एकता ।

(v) सदाचारः ।

इकाई—II

2. (क) केषाञ्चित् पञ्चवाक्यानामनुवादो विधेयः—

10

(i) गाँव के चारों ओर वृक्ष हैं ।

(ii) राजा से धन माँगता है ।

(iii) पुत्र के साथ पिता घर जाता है ।

(iv) बालक को लड्डू प्रिय है ।

(v) गुरु को नमस्कार है ।

(vi) महानदी शृङ्गी पर्वत से निकलती है ।

(vii) चलती हुई रेलगाड़ी (लोकयान) से गिरता है ।

(viii) छात्र शिक्षक से पढ़ता है ।

(ix) कवियों में कालिदास श्रेष्ठ हैं ।

(x) सूर्योदय होने पर वह घर जाता है ।

(ख) चौखम्बा सुरभारती प्रकाशकं प्रति पुस्तकप्रेषणाय पत्रं लिखत ।

5

अथवा

प्राचार्य सम्बोध्य त्रिदिवसावकाशार्थम् आवेदनपत्रं लिखत ।

- (ग) 'मम छत्तीसगढ़प्रदेशः' विषयमधिकृत्य दशवाक्यानि
लेखनीयानि । 10

अथवा

कोरानासंक्रमणोन्मूलनाय जनजागरण विषयकानि
दशवाक्यानि लेखनीयानि ।

इकाई—III

3. (क) केषाञ्चित् पञ्चवाक्यानां वाच्यपरिवर्तनं क्रियताम्—

10

- (i) रामेण पुस्तकं पठ्यते ।
- (ii) अहं गृहम् गच्छामि ।
- (iii) बालिका गीतं गायति ।
- (iv) अहं जलं पिबामि ।
- (v) चिकित्सकः उपचारं करोति ।
- (vi) आवां चलचित्राणि पश्यावः ।
- (vii) पाचकः भोजनं पचति ।
- (viii) त्वं फलानि खादसि ।
- (ix) श्रमिकः भारं वहति ।
- (x) छात्रः लेखं लिखति ।

(ख) केषाञ्चित् पञ्चपदानां लिङ्गनिर्देशं कृत्वा तत्साहाय्येन
संस्कृत वाक्यरचना कार्या— 10

(i) देवता

(ii) नदी

(iii) इयम्

(iv) भक्तिः

(v) राजन्

(vi) लता

(vii) भवान्

(viii) धेनुः

(ix) सः

(x) गो

(ग) केषाञ्चित् पञ्चपदानां पर्यायवाचिनः लिख्यताम्— 5

(i) सूर्यः

(ii) गजः

(iii) सर्पः

(iv) भ्रमरः

(v) मनुष्यः

(vi) समुद्रः

(vii) स्त्री

(viii) नभः

(ix) सुरः

(x) खगः

इकाई—IV

4. (क) वाक्यपञ्चकं संशोधयत—

10

(i) वयं भोजनं खादामि ।

(ii) ताः भोजनं पचति ।

(iii) तत् फलानि मधुराणि सन्ति ।

(iv) ते मम मित्राः सन्ति ।

(v) देवालयसु देवाः वसन्ति ।

(vi) सीता रामस्य सह वनम् आगच्छात ।

(vii) अहं नियमाः पाल्यन्ते ।

(viii) त्रयः बालिकाः वार्तालापं कुर्वन्ति ।

(ix) मया एतानि फलानि खादितव्यम् ।

(ख) अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा यथानिर्देशं प्रश्नान् उत्तरत—

15

मानवः विकासशीलः। वयं पश्यामः यत् अस्माकं देशस्य जनसङ्ख्या सुरसामुखमिव सततं प्रवर्धमाना अस्ति। अस्मात् कारणात् प्रचुरनिवासस्थानानाम् आवश्यकता अनुभूयते। एतत्कृते सततविकासे रतः मानवः नवीनाविष्कारपरम्परायां लघुस्थाने बहुभूमिकभवनानां निर्माणं कृतवान्। एतादृशेषु भवनेषु विविधानि तलानि भवन्ति येषु अधिकाधिकपरिवारेभ्यः निवासव्यवस्था कर्तुं शक्यते। अत्र उन्नयनयन्त्रेण (लिफ्ट इति अनेन) उपरिगमनम् अधः आगमनं च अतीव सुकरं भवति। अत एव जनाः एतादृशानि भवनानि प्रति आकृष्टाः भवन्ति। अद्यत्वे नगरेषु महानगरेषु, च बहुभूमिकभवनानां प्रचलनमेव वर्तते। एतेषां भवनानां परिसरे एव देवालयः, तरणतालः, समाजसदनं, 'जिम' इति व्यायामस्थानम्, उद्यानम् इत्यादीनि उपयोगीनि सुविधाप्रदायकसाधनानि अपि भवन्ति। अतिशोभनमेतत् सर्वं परं विकासं प्रति अन्धधावनशीलः मानवः प्रकृते उपेक्षां करोति इति अनुचितं

प्रतीयते । अस्माभिः प्रकृतिमातुः संरक्षणपूर्वकं विकासस्य दिशि प्रयतितव्यम् ।

- (i) जनसङ्ख्या कथम् वर्धते ?
- (ii) बहुभूमिकः भवनेषु उपरिगमनम् अधः आगमनं केन सुकरं भवति ?
- (iii) विकास प्रति अन्धधावनशीलः मानवः कस्या उपेक्षां करोति ?
- (iv) प्रचुरनिवासस्थानस्य कृते मानवः किं कृतवान् ?
- (v) अस्य अनुच्छेदस्य कृते समुचितं शीर्षकं लिखत ।